

General Laudon.

Spisal *Fr. N.*

(Konec.)

Marija Terezija ga je imenovala za podmaršala (feldcajgmajstra) in za lastnika 29. pešpolka, ko je bil še na poti skozi Poljsko, ruska cesarica Elizabeta, najmlajša hči mogočnega carja Petra Velikega, pa mu je poslala dragocen meč, ves obsejan z diamanti in briljanti.

Zopet se je nadaljevala vojska l. 1760. Laudon prevzame poveljništvo nad 34.000 možmi pri Jägerndorfu v Šleziji.

Preslepil je pruskega generala Fouqueta, ki je stal pri Landshutu, da se je pomaknil pod topove trdnjave Švedniške, Laudon pa zapre vse prelaze in poti do mogočne pruske trdnjave Kladске, napade 27. rženega cveta ob eni uri ponoči Fouqueta in ga popolnoma pobije v kljub srčni brambi. Naša konjica razbije pruske četverooglato razvrščene čete, Fouqueta samega pa, težko ranjenega, zraven treh generalov, 223 štabnih in višjih častnikov in 8300 mož ujame Laudon, zraven mu še pride v roke 36 zastav in 69 topov. Le malo Prusov je ušlo.

Zdaj se vrne Laudon z vsemi močmi pred Kladsko in da streljati dne 26. rženega cveta zgodaj od vseh strani obenem v trdnjavo. Še prej, ko so razstrelili skrajno obzidje, ukaže naskočiti in vzeti zunanjo, takozvano „stara“ trdnjavo. Še tistega dne preda pruski poveljnik „nova“ trdnjavo z 2875 možmi, z vsemi topi in zalogami.

Laudon se obrne proti Vratislavi, a ne more je vzeti; zato se odpravi s svojo vojsko glavni avstrijski armadi naproti; ta je prihajala iz Saksonskega proti Šleziji.

Friderik II. je stal pri Liegnitzu, kjer ga je nameraval Daun, avstrijski vrhovni poveljnik, zgrabiti dne 15. velikega srpana l. 1760.; ta je velel Laudonovemu voju, da mora napasti levo prusko krilo.

Medtem je pa kralj Friderik ponoči predrugačil svojo razvrstitev, naša glavna armada pa ni mogla prekoračiti reke Črne vode — in Laudon je

torej zadel na vse pruske moči, namesto na posamezne voje. Čeprav se je držal v tako neenaki bitki junaško, se je vendar moral umakniti, kar je storil v najlepšem redu.

Velika cesarica Marija Terezija je potolažila junaka ob nezgodi pri Liegnitzu z lastnoročnim pisom tako-le:

Neugodni izid bitke 15. t. m. ne krati čisto nič Vaših velikih zaslug, ki ste si jih pridobili, nego pravično moram priznati Vašo zavednost, srčnost in previdnost, kakor tudi da ste natančno izpolnili dane Vam ukaze. — Lahko verujete moji besedi, da mi ostanejo Vaše zasluge v milostnem spominu.

Marija Terezija.

Daljša vojska je minila brez posebnih prigodb. Daun in kralj Friderik II. sta odrinila na Saksonsko, Rusi na Poljsko.

Laudon je sklenil pogodbo z Prusi zaradi mirnega prezimovanja svojih čet v kladski grofiji, sam pa je odpotoval na Dunaj, pomagat sklepati načrte za prihodnjo vojsko.

L. 1761. je bil Laudon prvič neodvisen vojskovodja. Zapovedoval je 60.000 možem v Šleziji.

Bilo se mu je združiti z ruskim generalom Buturlinom, ki se je bližal skozi Poljsko s 70.000 možmi, in to se mu je tudi posrečilo.

Mlačnost Rusov v tej vojski je zakrivila, da so si stale armade brez boja pri Bunzelwitzu nasproti, in tako je moral tudi Laudon držati roke navzkriž.

Meseca kimavca so Rusi celo zapusili taborišče in se vrnili domov, a ostavili generala Černičeva z 20.000 možmi pri Laudonu.

14 dni pozneje zapusti Friderik ležišče pri Bunzelwitzu. Zdela se je, da hoče vdreti na Češko, a zaboril se je pri Neissi.

Laudon se obrne takoj proti znameniti trdnjavi Švednici in jo vzame v noči 1. vinotoka v predrznem naskoku. Ujame poveljnika in 3700 mož posadke, vrhutega si prilasti 211 topov in vse druge zaloge.

Cesarica mu daruje za plačo dragoceno svojo sliko in bogato graščino Mali Pečvar na Češkem.

Zdaj je skelelo kralja Friderika II., da ni ob svojem času sprejel Laudona v svojo vojsko. Dal ga je torej prositi, naj prestopi v njegovo službo, ravno tako ruska carica Elizabeta in še več drugih vladarjev, a on je odklonil vse ponudbe.

Laudonovo zdravje je opešalo. Umaknil se je na svojo graščino, dokler ni bil l. 1766. imenovan za dvornega vojnega svetovalca, l. 1769. pa za tajnega svetovalca in zapovedujočega generala na Moravskem.

Tega leta je spremljal rimskega cesarja Jožefa II., ko je ta v Neissi obiskal kralja Friderika II., in je bil tudi prisoten, ko je zadnji posetil leta 1770. našega cesarja v Novem mestu na Moravskem. Obakrat se je vedel proti Laudonu njegov mogočni nasprotnik jako spoštljivo in ga odlikoval na vse mogočne načine.

L. 1744. je odložil Laudon čast in službo zapovedujočega generala na Moravskem in je spremljal cesarja po prvi delitvi Poljskega po novo pridobljeni pokrajini Gališki.

Pozneje je kupil blizu Dunaja prijazno graščino Hadersdorf; tam je hotel odslej živeti sam zase.

Cesarica ga pa imenuje l. 1778. za maršala in mu poveri meseca sušca poveljništvo nad 50.000 možmi, da bi branil Češko v začetku preteče nove vojske pred napadi iz Saksonskega in iz Lužic.

Njemu nasproti stoječi pruski princ Henrik je sicer udril iz Lužic na Češko, a Laudon je stal trdno pri Mnihovem gradu, tako da princ ni mogel niti naprej niti združiti se s kraljem. Zdaj pa je potisnil Laudon sam nasprotnika proti Duksu in Labozicam in ga prisilil, da se je umaknil iz Češkega nazaj na Saksonsko, kamor so šle Laudonove čete za Prusi.

Po miru, sklenjenem v Tešinu, se je umaknil Laudon zopet na svoj grad Hadersdorf, kjer se je mirno posvetil učenim vedam.

Leta 1788. se je pričela vojska s Turkom; mislili so jo opraviti brez Laudona, zato ga niso poslali na bojišče, zaraditega pa tudi niso imeli nič kaj sreče.

Morali so poklicati 72 letnega maršala, zakaj v njega so imeli vsi vojak neizmerno zaupanje.

Prevzel je najprej poveljništvo voja, ki je stal na Hrvaškem. Oblegel je trdnjavo Dubico, naklestil 20. velikega srpana turško vojsko, ki je hitela Dubici na pomoč, in vzel trdnjavo dne 26. istega meseca.

Ko je nato dobil še poveljništvo čet v Slavoniji, je začel 11. kimavca oblegati utrjeni Novi, premagal 20. dne tudi ondi turško vojsko, prišedšo trdnjavi na pomoč, trdnjavo pa osvojil dne 4. vinotoka.

L. 1739. meseca malega srpana dobi trdnjavo Berbir v svojo roko.

Po nasvetu Laudonovem je cesar takrat ustanovil zlate in srebrne svetinje za hrabrost za preprosto moštvo.

Dne 1. velikega srpana l. 1789. je dobil Laudon tudi poveljništvo glavne, v Banatu stoječe armade in vrhovno poveljništvo vseh od gališke meje do Dalmacije razstavljenih vojev.

Na splošno radost svojih vojakov je dospel 17. velikega travna v glavni tabor pri Beli cerkvi. — Dne 28. istega meseca je zapodil 15.000 Turkov pri Županku črez mejo.

Savo prebrodi dne 10. kimavca in stoji že 12. z vso armado pred mogočno turško trdnjavo — Belim gradom. Ponoči od 19. do 20. kimavca da izkopati rove za strelce, 30. vzame predmestja in začne metati v trdnjavo granate.

Dne 9. vinotoka pade Beligrad.

Neizmerno zakladov, srebra in zlata, bogate zaloge vojaškega blaga in živeža, zraven še 65 podunavskih ladij je dobil zmagovalec v roke. —

Cesar Jožef II. pošlje sivolasemu starčku-junaku veliki križec reda Marije Terezije z briljanti. Stolno mesto Dunaj pa je prostovoljno razsvetljevalo tri noči vse hiše, in splošno veselje je zakipelo ob tej nepričakovani zmagi nad zagrizenim sovražnikom krščanstva. Tudi mnogovrstne narodne pesmi, slaveče junaka Laudona, so začeli ob tistem času prepevati vsi avstrijski narodi.

Po padcu Belega grada se je vdala tudi Semendrija; turški vojskovodja, seráskijer*) sam, je bil potisnjen za Niš na Srbskem, Ršavo so oblegli naši, Kladovo vzeli 9. listopada, in zmagovite avstrijske zastave so pretilno vihrale do Timoka in čez Aluto. — — —

Smrt cesarja Jožefa II in nov razpor s Prusi sta potisnila turško vojsko v ozadje, čeprav je padla še Ršava in Cetin.

Avstrija je morala postaviti ob pruski meji opazovalni voj, in Laudon je moral vse svoje moči posveti domovini na oni strani.

Meseca rženega cveta l. 1790. se je odpotil k vojski na Moravsko; ondi pa je zbolel tako nevarno, da ga vse zdravniške znanosti niso mogle več rešiti.

V Novem Tičinu mu je ugasnila luč življenja dne 14. malega srpana l. 1790. — ne tako pa njegova slava, ki mu ostane na večne čase v zgodovini. Ker je bil sam skromen mož, ni mislil na svojo slavo. Še na smrtni postelji je rekel: „Imamo dobrega, blagomislečega vladarja; imeli bomo mir, in tako bodo mojo osebo tem manj pogrešali.“ — — —

Pokopali so ga v Hadersdorfu na grajskem vrtu.

V zbornici vojaškega ministrstva na Dunaju so mu postavili doprсно podobo z napisom:

„Semper strenui, fortis, felicit et civis optimi
exemplum, quod duces militesque imitentur.“**)

„Ali imaš še mamo?“

Spisal *Fran Voglár.*

rosnim očesom je zadnjič vstopil ves potr naš priljubljeni Rudolf v šolsko sobo. Videlo se mu je z žalostnega obraza, da ga je morala zadeti huda nesreča. Zbrani součenci so takoj opazili, da Rudolf ni tak kakor je bil sicer, vesel, živahen in smehljajočega lica.

Ubogi Rudolf! Danes je žalosten, nekam čmeren, on, ki je bil vsak dan vesel, razpoložen kakor otrok, ki je dobil darilce za god od ljubeznivih staršev, on, ki si je namah priboril srca svojih součencev s prijaznim občevanjem. Danes ni živahen. To ni bila njegova navada.

Prišel je tudi precej pozno v šolo. Njegovi součenci so ga že pogrešali. Večkrat so se ozrli k šolskim vratom, kadar je vstopil kak učenec. Toda Rudolfa še ni bilo. Že so mislili, da ga danes ne bo v šolo.

*) Seráskijer ali turški vojni minister.

Op. pis.

**) Vedno srčnega, krepostnega, srečnega in najboljšega državljana zgled, ki ga naj bi posnemali vojskovodje in vojaki.